

bazen toptan helâkine sebep olabiliyorsa “yazı devrimi” de, kuşaklar arası mesaj aktarımını, yani toplumsal hafıza aktarımını sağlayan “dikey bildirişimi” yok etmekte, toplumu âdeta mutasyona uğratmaktadır. Müellif şöyle diyor : “İşte, nesillerarası bildirişime zinciri kırıldığında, yeni üreticiler, gereksindikleri kaynaklardan yoksun kalırlar. Kültür de böylelikle sürekliliğini yitirir. İnsan için en korkunç durum demek olan “manevî boşluk” ile “inanç kargaşası” doğar (s. 266). Müellif, 1928 Harf Devrimi’nin “Türk toplumu için sağlamış olduğu yararlar kadar, zararlı yönlerinin de bulunduğunu kabul etmek gerektiği” kanaatindedir. Böylece, Üçüncü Kısım, Biyoloji Felsefesinin kavramları ile dil - alfabe - yazı devrimi arasında ilgi çekici bir karşılaştırmanın yapıldığı, ufuk açıcı sonuçların elde edildiği bir bölüm olarak tamamlanıyor.

Biyoloji Felsefesi kitabı Türk Dili ile ilgilenenler tarafından mutlaka okunması gereken, dikkat çekici düşünme açımları sağlayan bir eserdir.

H. DEVELİ

Türklük Bilimi Araştırmaları, 2. Sayı, Sivas 1996, 250 s., ISSN: 1300-7874.

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyelerinin katkılarıyla hazırlanan Türklük Bilimi Araştırmaları’nın ikinci sayısı elimize ulaştı. Dergide yer alan yazılar şunlar :

İ. Abbasov, “Hüseyin Cavit’in Şiir Dünyası” (1-15). Azerbaycanlı ünlü edebiyatçı H. Cavit, Türkiye’de üniversite eğitimi görmüş Türkçü bir şair olup muhtemelen 1941 yılında komünist idare tarafından öldürülmüştür. Yazıda şairin eserleri üzerinde genel hatlarıyla bir değerlendirme yapılıyor.

Nâzım H. Polat, “Ömer Seyfettin Külliyyâtına Yeni İlâveler” (17-48). Ömer Seyfettin bibliyografyalarına girmemiş yazıları derginin birinci sayısında yayımlayan N. H. Polat, yeni yazılarla bu bibliyografyaya ilâvelerde bulunuyor ve tespit ettiği yazıların latin harflerine çevirisini sunuyor.

M. Arslan - İ. H. Aksoyak, “Gelibolulu Mustafa Âlî’nin Kerbelâ Mersiyelerini Muhtevî Bir Risalesi: ‘Subhatü’l-Abdâl” (49-67). Söz konusu eserin Sivas Ziya Bey İhtisas Kütüphanesi’nde bulunan yeni bir nüshasından yola çıkarak bu mersiyenin tenkitli neşri yapılmıştır.

Bilâl Yücel, “Hüseyin-i Baykara Risâlesi’nin Uzak İki Nüshası” (69-112). İstanbul Arkeoloji Müzesi Kütüphanesi nr. 257’de kayıtlı ve bugüne kadar Hüseyin Baykara ile ilgili yayınlarda söz konusu edilmemiş “Şükür-nâme” isimli eser tanıtılıyor. Bu İ. H. Ertaylan tarafından faksimilesi neşredilen Hüseyin Baykara’nın *Risale* isimli eseri ile benzerlikler taşıyan bir eserdir. Ancak bunların birbirinden büyük farklılıklar taşıması sebebiyle, yani “uzak” nüshalar olması sebebiyle B. Yücel ikisini de ayrı ayrı transkribe etmiş, dil özelliklerini belirtmiş, çalışmasına bir de sözlük eklemiştir.

Yunus Ayata, “Utarid Dergisi Üzerine Bir İnceleme” (113-120). 1919 yılında 19 sayısı çıkabilen haftalık bir derginin tanıtımı.

Doğan Kaya, “Anonim Halk Şiiri Olarak Tekerlemeler” (121-175).

Necati Demir, "Eski Türkiye Türkçesinde 'Ola' Edatı" (177-186).

Burhan Paçacıoğlu, "Bir Cönk İncelemesi" (187-207). Muhtemel XIX. yüzyıla ait Sivas civarında tanzim edilmiş bir cönk.

M. Fatih Köksal, "Klasik Edebiyatımızı İsimlendirme Meselesi" (209-223).

Şeref Boyraz, "Karacaoğlan'da Hayvan ve Bitki Adlarının Fonksiyonları" (225-250).

Anadolu'daki üniversitelerin hazırladıkları meslekî dergiler, bir bakıma bu üniversite mensuplarının kendilerini ispat kürsileri olmaktadır. Elimizdeki derginin ilmî muhtevası övgüye değer mahiyettedir. Ancak teknik olarak derginin kalitesini biraz daha yükseltmek, kıymetli ilmî araştırmalar için iyi bir zarf temin etmek kabilinden olacaktır.

H. DEVELİ

Korkut M. Buğday, *Evlîyâ Çelebis Anatolienreise* aus dem Dritten band des Seyâhatnâme, Edition, Übersetzung und Kommentar, E. J. Brill, Leiden - New York - Köln, 1996, 456 s.

Evlîyâ Çelebi Seyahatnâmesi ile ilgili çalışmalara bir yenisi daha eklendi. Hammer'den bu yana bu konuda bir çok çalışma yayınlanmıştı. Bunların bir kısmı, bazı monografik çalışmalarda Seyâhatname'den yararlanmak şeklinde, bazıları da doğrudan Seyâhatname'yi okuyucuya sunmak maksadına yönelik yapılmış çalışmalar. Bunları sıralayacak veya tarihçesini anlatacak değiliz.

Ancak şunu belirtmeden geçemeyeceğiz: Başından beri bizde yapılmış olan yayınların çoğu kez Seyâhatname'nin tamamını hedeflediği halde yurt dışında, bilhassa Avrupa'da ve Amerika'da son zamanlarda yapılan çalışmalarda genellikle eserin belli kısımlarının seçildiği göze çarpmaktadır. Tanıtacağımız bu eserin Anadolu'nun iç, doğu ve güneydoğu bölgelerini konu alan (3. cildin tamamı değil) kısımlarını ihtiva ettiğini hatırlattıktan sonra şu eserler de örnek olarak verilebilir: M. van Bruinessen - Hendrik Boeschoten, *Evlîya Çelebi in Diyarbekir*, Leiden - New York - Kopenhagen - Köln, 1988; R. Dankoff; *Evlîya Çelebi in Bitlis*, Leiden - New York 1990. Bunda, eserin hacimli oluşu ve daha başka sebepler yanında, Evlîyâ'nın saray kontrolündeki vak'ânüvis tarihlerinden farklı olarak kendi gözlemlerini eserine aktarmış olması ve bu anlamda sivil tarihçiliğimizin örneklerinden bulunması gibi özelliklerle, araştırmacılara ilgilendikleri alanlarda objektif bilgiler sunabilme imkânı bulunması rol oynamış olabilir. Sayın M. Korkut Buğday'ın elimizdeki eserinde de, 10 ciltlik Seyâhatnâme'nin 3. cildinin 53a-95b varakları arasının seçilmiş olması ister istemez bazı soruların akla takılmasına sebep olmaktadır.

Sayın Buğday eserini, önsöz, kısaltmalar ve bibliyografyadan sonra üç bölüm halinde düzenlemiştir.

İlk bölümde eserin ve nüshaların tanıtımı, Evlîya'nın dilciliği, edisyon ve transkripsiyon sistemi üzerinde genel bilgiler verilmektedir (s. 3-27). İkinci bölümde ise transkripsiyonlu metin ve Almanca tercümesi karşılıklı sayfalarda verilmektedir (s. 30-309). Yine bu bölümde devamla konu başlıkları indeksi (310-324), Osmanlı tarih terimleri indeksi (s. 325-337), az kullanılan kelimeler sözlüğü (s. 338-352), şahıs adları